

Drie volle manen

Colofon

ISBN: 978 94 6365 293 3

1e druk 2020

© 2020, Marjolein Degenaar

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

Telefoon: 058 - 289 48 57

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Drie volle manen

Marjolein Degenaar

*Ik herhaal je
zonder begin of einde*

Ingrid Jonker

Inhoud

1	De lezing	9
2	De uitnodiging	18
3	De ontmoeting	50
4	De ontboezeming	72
5	De bekoring	108
6	De verwachting	145
7	De vertwijfeling	178
8	De ontgoocheling	189

1. DE LEZING

‘Wie mag ik als eerste het woord geven?’

Sophie priemde haar vinger de lucht in.

‘Ah,’ zei de voorzitter verheugd, ‘ik geloof dat mevrouw dáár iets aan de professor wil vragen. Dat is mooi. Ga uw gang.’

Sophie bedankte de man beleefdheidshalve met een knikje en richtte zich toen tot Van Liem. ‘Om te beginnen wil ik u complimenteren met uw mooie en boeiende verhaal.’ Het waren de eerste woorden die ze tegen Denis sprak. Astronoom en historicus Denis van Liem, wiens voornaam op z’n Frans werd uitgesproken en een fraai binnenrijm vormde met zijn achternaam, hoorde ze met een glimlach aan.

Sophie Stevens, een slanke, jeugdig uitziende eenenvijftigjarige gebarentaaldeskundige, had eerder die week een aankondiging van Van Liems lezing onder ogen gekregen. Ze had nog nooit van de man gehoord, maar was geïnteresseerd geweest in het onderwerp van zijn praatje, dat de titel ‘Schitteringen in de duisternis’ droeg en over de geschiedenis van de Arabische astronomie zou gaan.

Na binnenkomst in de collegezaal had ze een plaats gekozen vanwaar ze de spreker goed zou kunnen zien. Om acht uur precies liep een man van pensioengerechtigde leeftijd naar de kathedraal. Wat een ouwe knar, flitste er door haar heen. Ze wist niet meer van de spreker dan dat hij een flinke publicatielijst op zijn naam had staan en dat er onlangs een dikke pil van hem was verschenen. De man bleek de voorzitter van de bijeenkomst te zijn. Hij heette iedereen welkom en vertelde dat hij professor doctor Van Liem had gevraagd om in het kader van een reeks Studium Generale-lezingen over middeleeuwse wetenschapsbeoefening een voordracht te houden over Arabische sterrenkunde. Hij maakte een uitnodigend gebaar naar een man die vooraan op de hoek zat. Van Liem stond op, keek even verlegen als gestreeld

de zaal in, bedankte de voorzitter en liep soepel naar het spreekgestoelte. Wat een leuke man, dacht Sophie. Een goeie veertiger, schatte ze, met een fris en vriendelijk gezicht, vrolijke ogen die nieuwsgierig vanachter zijn brillenglazen naar de aanwezigen keken, een stevige neus, dito oren en een geprononceerde kin. Toen hij zijn hoofd naar de muur draaide om te kijken of de titel van zijn lezing goed op het projectiescherm werd afgebeeld, zag ze dat hij enigszins kalend was. Hij bevestigde een microfoontje aan zijn revers, vroeg of hij goed te verstaan was en ging van start, waarna Sophie langzaam maar zeker van hem in de ban was geraakt.

Van Liem had vol vuur verteld dat hij na zijn afstuderen promotieonderzoek had gedaan op het gebied van de theoretische kosmologie, een onderdeel van de astronomie waarin de structuur en evolutie van het heelal worden onderzocht en theorieën over het universum worden opgesteld. Als tegenwicht tegen dit abstracte werk had hij zich in zijn ‘vrije’ tijd beziggehouden met de geschiedenis van de sterrenkunde. Hij had daar niet alleen veel over gelezen, maar er ook een sport van gemaakt om tijdens congresbezoeken en vakanties bibliotheken en instituten af te struinen naar onbekende astronomische geschriften van vóór de uitvinding van de boekdrukkunst. Al doende was hij in contact gekomen met deskundigen op het gebied van het gouden tijdperk van de islambeschaving, dat grofweg van de achtste tot halverwege de dertiende eeuw had geduurd. ‘Een buitengewoon fascinerende periode,’ aldus de gracieuze bewegende Van Liem, ‘waarin aanvankelijk versmelting plaatsvond van eerdere Helleense, Indische en laat-Perzische ideeën uit de astronomie, en later kritiek werd geuit op het geocentrische model van Claudius Ptolemaeus, de Grieks-Romeinse geleerde uit het vermaarde Alexandrië die, zoals u bekend zal zijn, de aarde als het onbeweeglijke middelpunt van het heelal beschouwde en de maan, planeten en sterren daaromheen liet cirkelen.’

Wat sprak hij mooi, had Sophie gedacht, met zuivere o’s, e’s en ij’s.

Van Liem had vervolgens verteld dat hij zich steeds verder was gaan verdiepen in dit ‘boeiende en rijke tijdvak’ en met de

hulp van experts de nodige manuscripten en fragmenten had weten op te duikelen die óf nooit waren gedocumenteerd óf door de eurocentrische geschiedschrijving waren veronachtzaamd of zelfs moedwillig buiten beschouwing waren gelaten. Op een gegeven moment was hij zozeer door het onderwerp geïntrigeerd geraakt dat hij ervoor had gekozen zijn moderne onderzoekingen tijdelijk op een laag pitje te zetten en zich toe te leggen op het schrijven van een geschiedenis van de Arabische astronomie waarin recht zou worden gedaan aan de inspanningen en ontdekkingen die destijds waren gedaan. Tot zijn geluk had hij de gelegenheid gekregen om in alle rust aan zijn project te werken, wat geresulteerd had in zijn pas verschenen boek, het eerste deel van een tweeluik, want hij had zoveel materiaal verzameld dat hij in overleg met zijn uitgever had besloten zijn geschiedenis in twee banden op te splitsen.

Na deze persoonlijke inleiding had de bevlogen professor een aantal ontwikkelingen uit de islamitische sterrenkunde aangestipt. Hij legde uit dat veel van de toenmalige heersers de astronomie gunstig gezind waren geweest en deze financieel en anderszins hadden ondersteund, omdat zij van belang werd geacht voor religieuze zaken, zoals het bepalen van de *qibla* – de gebedsrichting – en het berekenen van de tijden van de dagelijkse gebeden, vastenperiodes en feesten. En ook omdat ze voor de politiek van grote betekenis was geweest, aangezien men voor het doen van voorspellingen of het nemen van beslissingen op grond van astrologische inzichten zo nauwkeurig mogelijke astronomische gegevens nodig had gehad.

Als lichtende voorbeelden van kunst- en wetenschapminnende vorsten had hij de Abbasiden-kaliefen Haroen-al-Rashid en diens tweede zoon Al-Ma'moen genoemd, die in de negende eeuw in Bagdad verantwoordelijk waren geweest voor de oprichting en bloei van het zogeheten Huis der Wijsheid, een academie voor onderwijs en onderzoek. En hij vertelde over de bouw van observatoria, die kaliefen niet alleen kennis maar ook prestige hadden opgeleverd, en over de verbetering en ontwikkeling van astronomische instrumenten, zoals het astrolabium. Maar het belangrijkste punt dat hij maakte, was dat de islamwetenschappers

meer eer verdienden dan ze tot voor kort in de gangbare literatuur hadden gekregen, aangezien ze zo onverschrokken waren geweest om op feilen in het systeem van Ptolemaeus te wijzen. ‘En daarmee hadden ze,’ zo zei hij op indringende toon, ‘lang vóór Copernicus – de vijftiende-eeuwse Poolse sterrenkundige die u ongetwijfeld nog uit uw schoolboeken kent – de weg gebaad tot een heliocentrisch wereldbeeld waarin de zon in het middelpunt van het universum staat en de aarde haar geprivilegieerde positie heeft verloren. Het is mijns inziens dan ook onjuist om te spreken van een “copernicaanse revolutie”. Het zou correcter zijn om het in deze context over een “islamitische – of Arabische – evolutie” te hebben.’ Hij liet zijn ogen over het publiek gaan om te zien of zijn boodschap aankwam en voegde eraan toe: ‘Het zou zelfs weleens zo kunnen zijn dat de Arabieren nog veel meer eer toekomt dan ik ze in het eerste deel van mijn geschiedenis heb gegeven, want ik ben iets op het spoor dat daarop wijst. Ik kan u daar echter nog niets concreets over zeggen aangezien een en ander nog grondig onderzocht dient te worden, maar ik hoop dat dit over enige tijd wel mogelijk is.’

‘Dat klinkt spannend en veelbelovend,’ had de voorzitter er-tussendoor geworpen. ‘Mogen we u tegen die tijd dan opnieuw uitnodigen voor een lezing?’

‘Natuurlijk. Met alle plezier.’

Dan moet ik zorgen dat ik er ook weer bij ben, had Sophie gedacht.

Na nog enkele andere wetenswaardigheden over de Arabische wetenschapsbeoefening te hebben verteld, schetste Van Liem hoe de islamitische kennis via het Iberisch schiereiland haar weg had gevonden naar Italië en andere Europese landen en hoe de eerste West-Europese universiteiten eruit hadden gezien. Bij dat al strooide hij kwistig met namen, boektitels en citaten. Sophie, die voor de inhoud van het verhaal was gekomen en doorgaans niet zo snel geïmponeerd was, kreeg meer en meer aandacht voor de verteller. Wat een heerlijke man, dacht ze, zo helder en intelligent en zo breed geïnteresseerd, en zo gedreven ook. En wat sprak hij toch mooi, zonder een zweem van geaffecteerdheid. En hij beheerste zijn talen zo goed. Hij sprak het mooiste Frans dat

ze uit de mond van een Nederlander had gehoord, prachtig *Oxford English* en zelfs zijn Duits klonk aangenaam. En echt goddelijk was het als hij iets in het Italiaans citeerde, de taal van Dante en Petrarca.

Maar Sophie zou Sophie niet zijn als ze ook geen commentaar had gehad, want het verhaal van Van Liem had een aantal vragen bij haar opgeroepen, zoals over de nauwkeurigheid waarmee astronomen toentertijd metingen konden verrichten, de wiskundige methoden die hun ter beschikking stonden en de betrouwbaarheid van de datering van de gevonden manuscripten. Tegen het eind van de lezing zat ze koortsachtig te bedenken hoe ze die vragen het beste zou kunnen formuleren. Met een half oor nog naar Van Liem luisterend, had ze een paar steekwoorden op een blaadje gekrabbeld als houvast voor haar vragen, en daarna had ze enigszins zenuwachtig zitten wachten tot de discussie zou beginnen.

Van Liem had zijn lezing afgerond met een citaat van een Arabische astronoom dat als sneer aan het adres van Ptolemaeus was bedoeld, omdat deze ooit zou hebben gezegd dat hij weliswaar wist dat hij sterfelijk was, maar tijdens het volgen van de wentelingen van de hemellichamen het contact met de grond had verloren en zich bij Zeus zelve aan ambrozijn had menen te laven. Het publiek had geapplaudisseerd en de voorzitter had meegedeeld dat er een minuut of twintig zou worden gepauzeerd en dat de zaal de spreker daarna het vuur na aan de schenen mocht leggen. Sophies geduld was dus nog even op de proef gesteld.

Ze was roezig de zaal uit gelopen, was in de rij gaan staan voor een kop thee, had nog wat aantekeningen op haar papiertje gekladderd en had ondertussen nagedacht over de eerste Europese universiteiten waar Van Liem het over had gehad. Ze wist dat de vakken die daar gedoceerd werden de *artes liberales* heetten. Uit een ver verleden herinnerde ze zich dat deze waren onderverdeeld in een *trivium* en een *quadrivium*. Het eerste bevatte de taalvakken, maar het was haar even ontschoten waar de ‘viersprong’ uit bestond die de vakken van het getal behelsde. Uit de *aritmética* en *geometrica* natuurlijk, maar wat waren die andere ook alweer?

Terwijl ze in haar geheugen had zitten graven, zag ze vanuit haar ooghoeken Van Liem komen aanlopen. Ze wenkte hem en sprak hem aan: ‘Een domme vraag, maar wat zit er ook alweer in het *quadrivium*, behalve de *aritmetica* en *geometrica*?’ Weer eens iets anders dan ‘Ken ik u niet ergens van?’ dacht ze later met een brede grijns.

Van Liem had haar welwillend aangekeken, alsof hij wilde zeggen: ‘Toe maar, je weet het wel’, en hij antwoordde melodius: ‘De *musica* en *astronomia*.’

‘Och ja,’ verzuchtte ze, terwijl ze het bloed naar haar wangen voelde stijgen, ‘hoe kon ik die vergeten.’

Voor Van Liem iets terug kon zeggen, trok de voorzitter hem aan zijn jasje.

‘Ik heb zo meteen nog een paar vragen voor u,’ zei Sophie snel.

Van Liem had vrolijk zijn wenkbrauwen opgetrokken – wat ze geïnterpreteerd had als: ‘Oké, kom maar op, ik ben benieuwd’ – en liep met de voorzitter de zaal in.

Toen de toehoorders hun plaats weer hadden ingenomen en de voorzitter de discussie voor geopend had verklaard, kreeg Sophie het woord. En nauwelijks had ze Van Liem om zijn verhaal geprezen of er gebeurde iets merkwaardigs. Het scheen haar toe dat ze met hem alleen in de zaal was. De rest van het publiek leek als door een zwart gat te zijn opgeslokt. Het voelde aangenaam, alsof ze samen met Van Liem in een serene ruimte zweefde. En zonder dat ze er moeite voor hoefde te doen, vlogen de woorden haar uit de mond. Ze regen zich aaneen tot welgevormde zinnen die precies datgene uitdrukten wat ze wilde vragen. Het was of ze door de Heilige Geest bevangen was en de woorden haar werden ingeblazen.

Ze stelde slimme vragen. Van Liem had er schik in – dat kon ze zien – en probeerde ze zo goed mogelijk te beantwoorden. Hij zei het eerlijk als hij iets niet wist en legde uit wat voor onderzoek nog moest worden gedaan om hiaten in de huidige kennis op te vullen. En ook toen hij tegen haar sprak, had ze het idee dat ze met hem alleen was.

Langzaam begon weer tot haar door te dringen dat er nog andere mensen in de zaal zaten die waarschijnlijk ook iets wilden zeggen. Met spijt in haar stem zei ze daarom: ‘Ik zou u nog veel meer willen vragen, maar misschien zijn er anderen die dat ook willen.’ Ze bleef half verdoofd zitten en keek hoe Van Liem de kritiek van andere aanwezigen met een kwinkslag pareerde en kwesties die niet goed begrepen waren met inzichtelijke voorbeelden duidelijk maakte.

Even later beëindigde de voorzitter de discussie. De tijd was om. De spreker moest nog met de trein terug naar huis. Hij werd hartelijk bedankt en kreeg een enveloppe met inhoud die hij verrast in ontvangst nam. De voorzitter wenste iedereen wel thuis.

Zoals gebruikelijk bij dergelijke gelegenheden stapte een aantal mensen op de spreker af om hem complimenten te geven, een vraag te stellen, een afwijkende mening te uiten of de eigen kennis tentoon te spreiden. Ook Sophie liep naar Denis toe. Er was geen ontkomen aan. Ze werd simpelweg naar hem toe gezogen. Toen ze bijna bij hem was, zag ze dat hij met een student stond te praten. Ze probeerde op te vangen wat hij zei, maar slaagde daar niet in omdat ze veel te onrustig was. Ze wachtte ongeduldig tot hij zich tot haar zou richten. Het duurde lang voor haar gevoel, veel te lang. Waarom verdeed hij zijn tijd met suffe praatjes van de een of andere onbenul? Waarom praatte hij niet met haar? Of zag hij haar niet staan?

Op een gegeven moment draaide hij zich naar haar toe. Hij kwam terug op haar vragen, zei daar iets over en vroeg opeens: ‘Mag ik u vragen wat uw naam is?’

Sophies mond viel bijna open van verbazing. Werktuiglijk antwoordde ze: ‘Sophie Stevens.’

Van Liem scheen haar naam in zich op te nemen en richtte zich beleefd tot een oude man die hem een vraag stelde over een wiskundig onderwerp. Hij gaf hem antwoord en vroeg hem ook naar zijn naam. Zou hij werkelijk belangstelling voor die kerel hebben, vroeg Sophie zich af, of informeerde hij voor de vorm hoe hij heette? De man noemde zijn naam en zei iets over zijn

achtergrond. Toen hij min of meer was uitgesproken, wendde Van Liem zich opnieuw tot haar en vroeg: ‘Wat was uw naam ook alweer?’

Het begon Sophie te duizelen. Schijnbaar achteloos pakte ze met één hand de kathedr vast en antwoordde nogmaals: ‘Sophie Stevens’, maar nu op onvaste toon.

Hoewel ze zich er nauwelijks meer toe in staat voelde, wilde ze verder praten, maar de voorzitter kwam met twee jassen aangelopen – die van hemzelf en van de spreker – en zei dat het tijd was om naar het station te gaan, als de professor zijn trein tenminste nog wilde halen.

Sophie deed haar best zich te herpakken, bedankte Van Liem nogmaals en murmelde hoopvol: ‘Tot ziens.’

Nadat ze haar klokkende winterjas had aangetrokken, die ze onlangs voor twee tientjes bij de kringloop had gekocht, liep ze verdwaasd naar de uitgang van het universiteitsgebouw, de duisternis tegemoet. Ze zocht met een onbestemd gevoel haar fiets in de schemerige stalling, haalde die op de tast van het slot, deed haar licht aan en liep naar de stoeprand. Daar zag ze Van Liem staan, die juist het passagiersportier van de auto van de voorzitter opende.

‘Morgen ga ik uw boek kopen,’ flapte ze eruit, terwijl ze opstapte.

Van Liem staaarde haar aan en stapte in. Met knikkende knieën duwde Sophie haar trapper naar beneden en reed weg.

Nog geen dertig meter verder werd ze ingehaald door de wagen waar Van Liem in zat. Hij bleek haar op te merken, want hij draaide zijn hoofd naar haar toe en glimlachte door het gesloten raam – en weg was hij weer. Bij een T-kruising een stukje verderop zag ze de auto van de voorzitter links afslaan. Hoewel ze eigenlijk de andere kant op moest, bewoog ze haar stuur ook naar links en ging ze op de trappers staan om sneller vooruit te komen. Ze had geluk: de twee moesten aan het eind van de door oude linden geflankeerde laan voor het stoplicht wachten. Ze haalde hen in en hield naast de auto stil. En weer keek Van Liem haar aan, door het inmiddels half beslagen raam. Het zag

er onwezenlijk uit. Sophie keek hem sprakeloos aan – maar het licht sprong op groen en de voorzitter gaf gas. Ze reed in kalm tempo verder, want ze kon hen nu toch niet meer inhalen.

2. DE UITNODIGING

De volgende dag fietste Sophie naar haar favoriete boekhandel, waar een exemplaar van Van Liems boek op de tafel met nieuwe aanwinsten lag. Ze pakte het voorzichtig op, alsof het een museumstuk was, en zoog met haar ogen Van Liems naam op. Daarna bekeek ze de titel en de afbeelding die eronder stond: een oude Arabische prent van een geleerde die met een astrolabium in de hand drie op de grond gezeten discipelen onderwees. De meester had een witte baard, zijn leerlingen een zwarte, en alle vier droegen ze een tulband. Sophie bekeek met een glimlach de details van het plaatje, zoals de grote handen, blote voeten, gitzwarte wenkbrauwen en bontgekleurde gewaden, draaide vervolgens het boek om en werd op de achterkant verrast door een pasfoto van Van Liem. Hij zag er koeler op uit dan ze hem in haar herinnering bewaarde.

Ze liet haar blik zakken en las de lovende reacties van recensenten, zoals ‘Rijk’, ‘Mooi’, ‘Adembenemend’, ‘Indrukwekkend’ en ‘Gewaagd’. Daar kon hij trots op zijn. Ze sloeg de kaft om en snelde door de passages over de auteur en het boek die op de flappen van het stofomslag stonden. Daarna liet ze alle bladzijden van voor naar achter langs haar duim glippen en snoof ze het briesje van nieuwigheid op dat uit het papier opsteeg. In de gauwigheid zag ze dat er behalve een enorm notenapparaat en een uitgebreide literatuurlijst ook afbeeldingen in stonden. Daar hield ze van. In haar proefschrift, dat over de geschiedenis van onderwijs aan doven ging, had ze ook beeldmateriaal opgenomen. En het kinderboekje dat ze had geschreven, was eveneens verlucht, met pentekeningen van een vriend van haar. Ze liet het boek zacht dichtvallen, streelde de rug ervan en liep naar de kassa.

‘Wilt u er een cadeaupapiertje omheen?’

‘Nee hoor, het is voor mezelf.’ Sophie betaalde, stopte het boek als een kleinood in haar rugzak en fietste fluitend naar huis.

Met een glas thee en een stuk extra bittere chocolade nestelde ze zich in haar luie stoel voor het raam en begon te lezen. Eerst nog eens rustig alles wat op het omslag stond, daarna de inhoudsopgave en toen het dankwoord. Daar las ze over de ontstaansgeschiedenis van Van Liems passie. Op zijn zevende verjaardag had hij van een oom een oude verrekijker gekregen, plus een boek over sterrenkunde dat niet alleen tekst en uitleg gaf over de hemellichamen, maar ook illustraties en portretten bevatte van grootheden als Copernicus, Galilei en Kepler. Het boek was door hem verslonden en had zijn smeulende belangstelling voor alles wat met het heelal te maken had flink aangewakkerd. Op de middelbare school maakte een natuurkundeleraar hem vervolgens enthousiast voor wetenschapsgeschiedenis door hem *De mechanisering van het wereldbeeld* uit te lenen, de met de P.C. Hooft-prijs bekroonde klassieker van E.J. Dijksterhuis. Na zijn eindexamen was hij wis- en sterrenkunde gaan studeren en tegen het eind van zijn doctoraal had hij de kans gekregen om een semester naar Parijs en Rome te gaan. Dat verklaarde zijn mooie uitspraak!

Na vluchtig het wat saaier eind van het dankwoord te hebben gelezen, begon Sophie aan het eerste hoofdstuk. Ze voelde op elke bladzijde hoezeer Van Liem door zijn onderzoek was gegrepen en hoe hij genoot van wat hij op zijn avontuurlijke reis was tegengekomen. Ze lachte om de grapjes die hij tussen de regels door maakte en zag daar steeds zijn vriendelijke gezicht bij. De ingewikkeldste zaken gaf hij in enkele zinnen trefzeker weer. Het was inderdaad een ongelooflijk rijk boek. Van Liem bleek niet alleen de sterrenkundige ontwikkelingen uit het islamitische gulden tijdperk te hebben beschreven, maar had deze ook nog eens in een veel bredere context geplaatst, want hij had ook uitgebreid aandacht besteed aan onderwerpen uit de astrologie, optica, wiskunde, geografie, navigatie, religie en politiek, evenals aan taalkundige kwesties, zoals vertalingen, tekstuitleg en vergelijkend bronnenonderzoek.

Sophie was in de academische wereld heel wat erudiete mannen tegengekomen – met een van hen was ze zelfs getrouwd, een wiskundige die in de robotica was terechtgekomen – maar Van

Liem overtrof hen allemaal. En hij leek haar ook veel energiever en opgewekter dan haar bijna-ex. Ze las door tot haar maag haar tot de orde riep, maakte iets eenvoudigs klaar dat ze zonder veel aandacht opat en ging verder tot haar oogleden als haperende luikjes naar beneden zakten en weer moeizaam omhooggetrokken werden. Ze had de volgende dag een druk programma – met onder meer een college over de voor- en nadelen van internet voor doven en een bespreking van een onderzoeksvoorstel over gespreksvoering tussen doven en horenden – sloeg het boek daarom dicht en ging naar bed.

Toen ze de volgende ochtend wakker werd en haar mailbox opende schoot haar hartslag omhoog: bovenaan stond een bericht van Van Liem! Hij had haar e-mailadres kennelijk opgezocht! Had ze zijn belangstelling gewekt? Door haar vragen misschien? Ze opende het bericht. Het bleek een uitnodiging om deel te gaan uitmaken van zijn LinkedIn-netwerk. Wat een eer! In haar enthousiasme wilde ze direct reageren, maar ze bedacht zich. Misschien was het beter zich niet al te gretig op te stellen en nog even te wachten.

Ze vertrok naar haar werk, waar het haar nauwelijks lukte Van Liem uit haar gedachten te zetten. Weer thuis zette ze direct haar pc aan, piekerde over wat ze Denis terug zou schrijven, rekte de tijd door wat spulletjes op haar bureau te verschuiven en schreef toen wat in haar opkwam.

Beste Denis,

Bedankt voor je uitnodiging. Ik heb me ooit bij LinkedIn aangemeld, maar doe er niet zoveel mee, want ik geef de voorkeur aan lijfelijk contact voor inhoudelijke kwesties en e-mail voor meer praktische zaken.

Oeps, dat was wel een heftige binnenkomer. Gewaagd om het nu al over lijfelijk contact te hebben. Ze moest er zelf om lachen; het was er zomaar uitgefloept. Nu ja, het was aan hem hoe het op te vatten. Ze schreef verder.